

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Česko-japonské kulturní vztahy se zaměřením na
hudební spolupráci**

The Czech –Japanese cultural relations with focus on music
cooperation

Olomouc 2012

Jana Rozehnalová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Sylva Martinásková

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne.....

Podpis studenta.....

ANOTACE

VYPRACOVALA: Jana Rozehnalová

KATEDRA A FAKULTA: Katedra asijských studií, Filozofická fakulta

NÁZEV PRÁCE: Česko-japonské kulturní vztahy se zaměřením na hudební spolupráci

VEDOUCÍ PRÁCE: Mgr. Sylva Martinásková

POČET ZNAKŮ: 9218

POČET TITULŮ POUŽITÉ LITERATURY: 39

KLÍČOVÁ SLOVA:

JAPONSKO, ČESKÁ REPUBLIKA, KULTURNÍ SPOLUPRÁCE, VÁŽNÁ HUDBA, LIDOVÁ HUDBA, IŠIKAWA ŠIZUKA, SAITO HIROŠI, PRINCIP KATA, ROMANTISMUS, ČESKÁ FILHARMONIE, BRNĚNSKÁ FILHARMONIE

Tato bakalářská práce pojednává o kulturní spolupráci v oblasti hudby mezi Českou republikou a Japonskem. Předkládané poznatky mají potvrdit nebo vyvrátit, zda je česká hudební tvorba v Japonsku oblíbená, nebo se jedná pouze o stereotyp, který se zdá být jevem v naší zemi hojně rozšířeným. V této práci se snažím zjistit, zda může česká tvorba japonskou tvorbu ovlivnit a popřípadě jak. Pro lepší uchopení problému jsem stručně popsala historický vývoj česko-japonských vztahů od navázání prvních kontaktů. Dále v práci pokračuji charakteristikou několika známých hudebních těles a umělců, kteří propagují českou hudbu v Japonsku a japonských umělců, kteří se zapsali do historie české hudby a do povědomí domácího publika.

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Sylvě Martináskové za metodické vedení, trpělivost a čas, které mé práci věnovala, a za cenné rady a informace, které mi poskytla.

立音楽

ONGAKU

OBSAH

ÚVOD.....	9-10
CÍLE DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	10
DISKUZE PRAMENŮ A LITERATURY.....	11-12
METODIKA DIPLOMOVÉ PRÁCE	
<i>A. OBECNÝ POSTUP.....</i>	<i>13</i>
<i>B. DISKUZE KE KONKRÉTNÍM METODÁM.....</i>	<i>13</i>
1. KULTURA A JEJÍ VLIV NA VÝVOJ ČLOVĚKA	
1.1. <i>PŮVOD SLOVA.....</i>	<i>14</i>
1.2. <i>KULTURA JAKO POJEM.....</i>	<i>14-16</i>
2.JAPONSKO A NAVAZOVÁNÍ KONTAKTŮ	
2.1. <i>PRVNÍ KULTURNÍ KONTAKTY.....</i>	<i>17-18</i>
2.2. <i>PRVNÍ KONTAKTY SE ZÁPADNÍMI ZEMĚMI.....</i>	<i>18</i>
2.3. <i>NAVÁZÁNÍ OFICIÁLNÍCH ČESKO – JAPONSKÝCH VZTAHŮ.....</i>	<i>18-21</i>
3.JAPONSKO – ČESKÁ HUDEBNÍ SPOLUPRÁCE	
3.1. <i>ČESKÁ HUDBA A JEJÍ PŘIJETÍ V JAPONSKU.....</i>	<i>22-23</i>
3.2. <i>JAPONŠTÍ HUDEBNÍCI NA ČESKÉ SCÉNĚ.....</i>	<i>24</i>
3.2.1. <i>IŠIKAWA ŠIZUKA.....</i>	<i>24-26</i>
3.2.2. <i>SAITO HIROŠI.....</i>	<i>26-27</i>
3.2.3. <i>IŠIDŽIMA JUMIKO.....</i>	<i>27-28</i>
3.3. <i>HUDEBNÍ SETKÁNÍ ČESKO – JAPONSKÉ KULTURY.....</i>	<i>28</i>
3.3.1. <i>SLET BUBENÍKŮ.....</i>	<i>28-30</i>
3.3.2. <i>DĚTSKÝ PĚVECKÝ SBOR JEŘABINKA.....</i>	<i>30</i>

3.3.3. DANIEL FORRÓ.....	30-31
3.3.4. VLADISLAV MATOUŠEK.....	31
3.3.5. VILÉM VEVERKA.....	32
3.3.6. SMETANOVO KVARTETO.....	32-33
3.4. VELKÁ HUDEBNÍ TĚLESA A JEJICH ČESKO – JAPONSKÁ SPOLUPRÁCE.....	33
3.4.1. ČESKÁ FILHARMONIE.....	33-37
3.4.2. BRNĚNSKÁ FILHARMONIE.....	37-38
4. ZPŮSOB VNÍMÁNÍ ČESKÉ HUDBY JAPONSKÝM PUBLIKEM.	39-40
ZÁVĚR.....	41
RESUMÉ.....	42
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	
A. KNIŽNÍ PRAMENY A PUBLIKACE.....	43
B. INTERNETOVÉ ZDROJE.....	43-45
C. ČLÁNEK V SERIÁLOVÉ PUBLIKACI.....	45
SEZNAM PŘÍLOH ZA TEXTEM.....	45-46
PRÁCE BEZ PŘÍLOH.....	46 LISTŮ
PŘÍLOHY.....	5
CELKEM.....	51

Ediční poznámka

Všechna japonská jména jsou uvedena v japonském pořadí zápisu – příjmení, jméno a ponechána pokud možno v základní podobě bez skloňování. V textu je při přepisu japonských jmen použita česká transkripce, v poznámkách pod čarou je použita anglická transkripce.

ÚVOD

Jako téma bakalářské práce jsem si zvolila česko-japonské kulturní vztahy se zaměřením na hudební spolupráci mezi oběma zeměmi. Toto téma jsem si vybrala záměrně, jelikož spolupráce v oblasti hudby, patří k výrazným prvkům vzájemných kulturních vztahů. Důkazem toho jsou čeští hudební umělci, kteří jsou v Japonsku velice vyhledávaní.

Navíc je tato tematika v České republice poměrně málo zmapovaná, neboť kromě Violy Škampové, která se podobné problematice věnovala v své práci *Styky mezi Československem a Japonskem v oblasti hudby*, se ještě nikdo nezaměřil a nevytvořil systematický přehled, pojednávající o vnímání české hudby japonským publikem a japonskými umělci.

Po pádu komunistického režimu v roce 1989 došlo k uvolnění politických a mezinárodních vztahů, a proto se setkáváme mimo jiné i s narůstajícím počtem zájemců o japonskou kulturu a jazyk. S tímto nárůstem jde také ruku v ruce zvyšující se počet míst, kde si zájemci o vše japonské mohou prohlubovat své znalosti, a to jak na univerzitní nebo populární úrovni¹. Konkrétně se jedná o Karlovu univerzitu v Praze, od první poloviny devadesátých let Univerzitu Palackého v Olomouci a čtvrtým rokem i Masarykovu univerzitu v Brně.

Po obnovení diplomatických vztahů s Japonskem v roce 1993 se rapidně zvýšil zájem Japonska o přímé investice, k dubnu 2003 dosáhly téměř dvou bilionů USD.² Dle informací portálu pro podnikání a export Businessinfo.cz je pro Českou republiku Japonsko sedmnáctým nejdůležitějším obchodním partnerem. V roce 2011 počet výrobních podniků vzrostl na dvě stě šedesát tři a v současné době zaměstnávají přes čtyřicet pět tisíc zaměstnanců.³

---

¹Na území České republiky působí v současné době několik zájmových organizací, z těch známějších je to např. Česko-japonská společnost se sídlem v Praze, Japonský akademický klub v Olomouci, JAPAK (Japonský akademický klub), JCB (Japonské Centrum Brno).

²2012 Embassy of Japan in the Czech Republic.http://www.cz.emb-japan.go.jp/cz/jac_general_cz.html. (12.10.2010).

³BusinessInfo.cz. Czech Business Web Portal.<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/japonsko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr-18637.html>. (2.8.2012).

Letitá spolupráce ovšem existuje i v jiných oblastech jako např. ve vědě, v průmyslu či cestovním ruchu. ČR dlouhodobě usiluje, aby japonské investice proudily do oblastí s nejvyšším ekonomickým potenciálem, jako jsou věda a výzkum či moderní technologie.

Skutečnost, že se tyto dva národy sblížily nejen ekonomicky, ale také kulturně, je mimo jiné důkazem toho, že jsou vysoce kulturně vyspělé, ale také, že je stejně jako u jiných vyspělých kultur, spojuje společný vztah k hudbě, vlasti, národním tradicím a přírodě. Japonské publikum zná velmi dobře díla Antonína Dvořáka, Bedřicha Smetany a Leoše Janáčka. Důsledek těchto vzájemných styků se rovněž projevil na tvorbě českých skladatelů, kteří se nechali inspirovat japonskými příběhy, poezií, folklórem a některými dalšími aspekty japonské kultury. Hlavními představiteli jsou Bohuslav Martinů, jenž se již v roce 1912 nechal inspirovat japonskou poezií a exoticky psanými texty v cyklu sedmi písní pro ženský hlas a orchestr *Nipponari*,⁴ dále pak Pavel Čotek, Marek Kopelent nebo muzikolog a skladatel Jan Vičar, kteří spíše komponovali díla na texty japonské poezie.⁵

CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavní cíl bakalářské práce je, dle dostupných pramenů a literatury zjistit, jakým způsobem vnímá českou hudbu japonské publikum a japonští umělci.

Dílčí cíle:

- ✓ Stručně zmapovat vývoj česko – japonské kulturní spolupráce.
- ✓ Vypracovat profil několika nejvýznamnějších hudebních těles, která spolupracují s Japonskem a to v časovém rozmezí od roku 1993 až po současnost.
- ✓ Podat stručnou charakteristiku českých umělců propagujících japonské tradiční nástroje a japonských umělců, kteří se zapsali do historie české hudby a do povědomí domácího publika.

---

⁴Velická, Eva. Bohuslav Martinů - Nipponari, Kouzelné noci, Česká rapsódie.

<http://www.muzikus.cz/klasicka-hudba-jazz-recenze/Bohuslav-Martinu-Nipponari-Kouzelne-noci-Ceska-rapsodie~12~listopad~2009/> (12. 11. 2009)

⁵Škampová, Viola. Styky mezi Československem a Japonskem v oblasti hudby. *Acta Universitatis Carolinae*, Praha 1989, roč. XII., s. 155.

DISKUZE PRAMENŮ A LITERATURY

Seznam literatury, která se nějakým způsobem týká Japonska, je relativně bohatý, a to především v anglickém a japonském jazyce. Pro svou práci jsem čerpala především z nabídky knihoven, konkrétně Univerzity Palackého (UP), z knihovny Karla Dvořáčka ve Vyškově a z Vědecké knihovny v Olomouci. Dále jsem využila studovnu Filozofické fakulty (FF PU) a knihy z domácího fondu. S prosbou o vypůjčení materiálů a možností využít informací z archívu Hudební fakulty AMU jsem neuspěla, bylo mi pouze sděleno, že archív a studijní materiály školy jsou určeny pouze pro studentu HAMU.

Nalezla jsem publikace jak staršího, tak novějšího data. Díky malé pestrosti nabídky jsem si však nemohla příliš vybírat. Zastoupeny jsou především turističtí průvodci, cestopisy, slovníky, atlasy, encyklopedie, lexikony, v menším množství potom knihy zabývající se kulturou, dějinami, politikou a geografii. Možnost náhledu z jiného úhlu pohledu pak poskytuje cizojazyčná literatura. Vyzdvihla bych především knihu autora *Boyé Lafayette de Mente, Kata: The Key to Understanding & Dealing with the Japanese*, která je velice srozumitelným zdrojem informací o principu kata a je vhodná mimo jiné i pro laiky, jelikož v ní není použito příliš mnoho odborných termínů a formulací. K čerpání historické faktografie mi posloužila především kniha *Dějiny Japonska* autorky *Zdeňky Vasiljevové* pojednávající o nejstarším osídlování až po 80. léta 20. století. Jako mínus této publikace vnímám její ideologické zabarvení, které je patrné převážně na konci knihy.

Pokud bych se měla vyjádřit k dostupnosti literatury, označila bych ji jako uspokojivou. V knihovnách nalezneme spíše starší tituly, novější publikace jsou k zapůjčení většinou prezenčně. Nabídka v běžných knihkupectvích se rok od roku zlepšuje. Kvalita literatury je různá, u starších titulů se potýkáme s množstvím neplatných nebo ideologicky zabarvených údajů. U novějších knih se jako problematické jeví to, že kvantita mnohdy ustupuje kvalitě.

Velice důležitým a hlavně aktuálním zdrojem jsou noviny, časopisy, výroční zprávy, informační bulletiny a sborníky. Cenným pomocníkem byly především příspěvky v *Hudebních rozhledech*, které informují širokou veřejnost o hudebním životě. Velké množství poznatků jsem čerpala z internetových zdrojů. Přehledně zpracované informace jsem našla na internetových stránkách japonského velvyslanectví v Praze, Velvyslanectví

České republiky v Tokiu, kde jsem však narazila mnohdy na zastaralá a neúplná data. Dále jsem hodně využívala internetové stránky Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva průmyslu a obchodu.

Za mnoho přínosných informací vděčím osobním kontaktům, jmenovitě Mgr. Blance Šaffkové, manažerce Brněnské filharmonie pro zahraniční zájezdy, která mi věnovala svůj drahocenný čas a ochotně vypověděla o svých zkušenostech s pořádáním zájezdů do Japonska. Dále učiteli hudby a zpěvu v Japonsku panu Dei Noritaro, který je v současné době na studijním pobytu v České republice.

METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

A. OBECNÝ POSTUP

Prvním krokem bylo upřesnění si toho, o čem chci v rámci bakalářské práce psát a konzultace tohoto tématu s vedoucí.

Snažila jsem se shromáždit dostatečné množství literatury a zdrojů, ze kterých jsem čerpala informace, a následně jsem provedla selekci toho, jaká data mohu ve své práci použít. Po nastudování potřebných informací jsem se snažila vybírat nebo dohledávat ta fakta, která se bezprostředně týkají mé bakalářské práce.

Ve vlastní práci jsem nejdříve sepsala kapitoly týkající se odborné terminologie, dále jsem pokračovala částí, která se věnuje vývoji vzájemných česko – japonských vztahů, vytvořila jsem souhrn nejzajímavějších českých hudebních těles, která spolupracují s Japonskem a soupis japonských umělců, kteří se zapsali do historie české hudby. V další fázi jsem se soustředila na dořešení hlavního cíle bakalářské práce. Na závěr jsem sepsala části, které musí obsahovat každá bakalářská práce, konkrétně anotace, obsah, úvod, metodika, resumé, seznam pramenu a literatury atd.

B. DISKUZE KE KONKRÉTNÍM METODÁM

Při psaní práce jsem po celou dobu využívala metody studia literatury a pramenů a analýzy literatury, bez nichž bych nemohla práci vytvořit.

Použila jsem progresivní metody – tedy chronologický postup, který zachycuje události tak jak po sobě následovaly, což se mi jevilo srozumitelnější a vhodnější, než kdybych postupovala v opačném sledu událostí.

Velice často jsem využívala metodu analýzy, s níž pak ruku v ruce šla metoda syntézy, díky níž je možné vyvodit závěry analýzou získaných informací.

Využila jsem metody komparativní, která se mi jevila jako velice vhodná při porovnání různých informací z prostorových jednotek (Japonsko, Česká republika).

1. KULTURA A JEJÍ VLIV NA VÝVOJ ČLOVĚKA

1.1. Původ slova

„Pojem kultura je jednou z centrálních kategorií společenských věd a **ústředním pojmem kulturních dějin**. Etymologicky pochází slovo kultura z latinského *colere*, což znamená pěstovat a původně bylo spojováno s obděláváním půdy (agricultura - odtud anglický termín agriculture označující zemědělství). S termínem kultura ve významu pěstování nebo pěstění se setkáváme i v dalších spojeních: zemědělské monokultury, kultury kvasinek, kultura mluveného projevu, politická kultura nebo kulturistika jako pěstování svalstva. V době humanismu byla kultuře přisouzena funkce vést dělicí čáru mezi člověkem a přírodou, člověk se tedy v tomto pojetí prostřednictvím kultury vyděluje z přírody. V době osvícenství byla kultura vnímána jako proces, v němž dochází k zušlechtnění tělesných a duševních sil člověka.“⁶

1.2. Kultura jako pojem

Pojem „kultura“ můžeme vykládat několika možnými způsoby. Robert Lawless ji považuje za „specifický způsob života určité vymezené skupiny nebo společnosti lidí. Ten je dán vzorci chování členů společnosti, tj. zjevnými postupy chování a jednání, které může vnější pozorovatel sledovat. Tyto vzorce chování vedou k očekávání a přesvědčení, které opět vytvářejí další vzorce chování. Obojí činnost – mentální i zjevnou lze považovat za kulturu.“⁷

Dále Lawless říká, že „chování jedince samo o sobě nelze nazvat kulturou, nevíme, zda odpovídá sociálnímu očekávání a vzorcům. Z toho vyplývá, že individuální chování nemůže být zdrojem kultury. Ale ani kultura sama nemůže být příčinou individuálního chování – děti se učí od rodičů, učitelů, kamarádů, nikoliv od společnosti jako celku. To, co ovlivňuje chování, je pojetí kultury, které si jedinec vytvoří na základě pozorování vzorců

---

⁶Hrabáková, Luďka. *Úvod do dějin kultury – základní pojmy*. <http://kfl.fp.tul.cz/cs/oddeleni-hs?task=callelement&format>, (1. 8. 2012).

⁷Lawless, Robert. *Co je to kultura*. Z angl. přel. Staňa Andresová. Olomouc: Votobia, 1996, s. 39.

individuálního chování. Užíváme-li tedy slovo kultura, jde o stručný název pro pojetí kultury.“⁸

Kultura může být také definována následovně: „je významným faktorem života občanské společnosti, který podstatnou měrou napomáhá její integraci jako celku. Přispívá k rozvoji intelektuální, emocionální i morální úrovně každého občana a plní v tomto smyslu výchovně vzdělávací, socializační, enkulturační (osvojení si kultury), významné kreativní a hodnototvorné funkce. Propojuje Českou republiku s vnějším světem, zároveň ji však z něj i vyděluje; charakterizuje ji v porovnání s ostatními státy.“⁹

Osobně vnímám kulturu jako společný zájem skupiny lidí sdílející podobné hodnoty a názory. Mnohokrát kulturní událost, ať už hudební, filmová či divadelní zprostředkovaně pomůže k navázání důležitých a hodnotných mezilidských vztahů. V české kultuře se stal oblíbeným pojmem termín „kulturní člověk“. Je to obraz vzdělaného a inteligentního člověka s všestranným rozhledem, který si uvědomuje hodnotu kulturního bohatství. Kulturu lze vnímat i jako pomyslný most, který mnohdy spojuje kulturní bohatství našich předků se světem současných generací a stává se nástrojem lepšího pochopení a uvědomění světa.

Oblast kultury se může na první pohled jevit jako finančně nevýhodná, ovšem je ukazatelem vyspělosti společnosti a podle různých provedených analýz nám ukazuje na možnost potenciálu pro udržení rozvoje a zvýšení konkurenceschopnosti, prestiže a prosperity.¹⁰

V kontextu této práce je důležitá následující myšlenka převzatá ze zprávy Státní kulturní politiky: „Kultura obecně přispívá také k lepšímu vzájemnému porozumění mezi občany různého etnického a národnostního původu a je nezanedbatelným prostředkem boje proti xenofobii a rasismu.“¹¹

---

⁸Lawless, Robert. *Co je to kultura*. Z angl. přel. Stáňa Andresová. Olomouc: Votobia, 1996, s. 40.

⁹ Ministerstvo kultury ČR. **Státní kulturní politika na léta 2009-2014**.<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-politika/statni-kulturni-politika-na-leta-2009-2014-4892/>, (6.10. 2010), s. 4.

¹⁰ Ministerstvo kultury ČR. **Státní kulturní politika na léta 2009-2014**. <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-politika/statni-kulturni-politika-na-leta-2009-2014-4892/>, (6.10. 2010), s. 21.

¹¹ Ministerstvo kultury ČR. **Státní kulturní politika na léta 2009-2014**.<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-politika/statni-kulturni-politika-na-leta-2009-2014-4892/>, (6.10. 2010), s. 4.

Interkulturní výměna nám umožňuje lépe pochopit jiné kultury a zamezit tak různým předsudkům vůči jiným národům a jejich kulturám. Japonský způsob života a myšlení je zvláště odlišný od našeho českého. Japonce stále ještě svazují tradice a kolektivní způsob života, ale ve většině případů se jedná o velmi vnímavý národ, u kterého tradice a kultura hraje důležitou roli.

2. JAPONSKO A NAVAZOVÁNÍ KONTAKTŮ

2.1. První kulturní kontakty

Než začnu psát o samotné hudební spolupráci, ráda bych zmínila několik historických faktů o japonské a české kultuře. V současné době nás ve velké míře zaplavují nejrůznější zprávy z Japonska, které nás informují o všech možných sférách ostrovního života. V knize *Svět Japonska* se píše, že se Japonsku zatím nepodařilo vymanit se ze zeměpisné polohy nejvýchodnější země světa. Tím se prakticky vydělovalo od okolního světa a zůstávalo po většinu svého historického období v určité geografické a kulturní odloučenosti.¹²

Kořeny japonské kultury a vzdělanosti sahají až do starověké Číny. Díky obchodním stykům se vyspělá čínská kultura postupně rozšířila přes Korejský poloostrov až do Japonska a přinesla s sebou nové myšlenkové proudy¹³. Kulturní vlivy v Japonsku nejvíc působily mezi šestým a devátým stoletím, v období Asuka, Nara a Heian. Pro toto období je charakteristické, že spolu s cizími kulturami byla zároveň přijímána nová náboženství. Tímto způsobem se do Japonska dostal v roce 538 buddhismus a spolu s konfucianstvím ovlivnily několik staletí vývoje.

Působení čínské říše se rovněž projevilo ve formování státního byrokratického systému japonského státu, v němž rody spravující si svá území, byly podřízeny rodu vládnoucímu. Nově vzniklý systém centralizovaného státu byl založen na koncepci státního vlastnictví půdy. V podstatě tak v japonském státě zaniklo to, co se ukázalo jako zbytečné a nevyužitelné. Přejímaly se vlivy v oblasti ekonomiky, společenských vztahů a rovněž i z kultury.¹⁴

Ve většině případů přejímalo Japonsko vlivy z okolních států dobrovolně a na základě svých vlastních potřeb. Oproti japonské izolovanosti ležely země Koruny české na křižovatkách obchodních cest, kde se mísily různé kulturní a politické vlivy, které byly umožněny polohou ve středu Evropy.

---

¹²Collcutt, Martin, Jansen, Marius a Kamakura, Isao. *Svět Japonska: kulturní atlas*. Z angl. přel. Jarmila Duroňová. Praha: Knižní klub, 1997, s. 10.

¹³Reischauer, Edwin O. Craig, Albert M. *Dějiny Japonska*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny, s. 5.

¹⁴Vasiljevová, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1986, str. 65- 66.

Při přejímání cizích vlivů si Japonsko zachovalo svou vlastní identitu, přestože odedávna cizí vlivy zaznamenávalo a porovnávalo je s domácími. Reischauer ve své práci *Dějiny Japonska píše*, „že je pouze mýtus, že si Japonsko neumí než kulturně vypůjčovat. Pravdou se však zdá být, že vzhledem k ostrovní poloze si Japonci sami vytvořili větší část kulturních statků než většina jiných národů.“¹⁵ Vasiljevová ale říká, že „šlo o pozoruhodnou shodu okolností, kdy společenskoekonomický vývoj, probíhající značně dlouho ve velmi izolovaném prostředí, se v okamžiku, kdy dospěl ke kvalitativnímu zlomu, setkal se se společností, která obdobnými změnami prošla dříve a nabízela se proto jako model. Nutným předpokladem jeho převzetí byla vnitřní připravenost a na jejím stupni také záviselo tempo, intenzita a celkový výsledek procesu.“¹⁶

Japonsko se po revoluci Meidži nejen otevíralo západním zemím, ale také je ve velké míře ovlivňovalo. Oblastí, ve kterých má výrazný vliv, je spousta. Jednou z těchto oblastí jsou tradiční umění a řemesla. Mezi tradiční umění patří kaligrafie, malířství, keramika, ikebana či architektura. Zejména japonské zahrady, které původně obklopovaly šintoistické svatyně, se v poslední době stávají součástí evropských měst a postupně nacházejí své příznivce i u nás.

2.2. První kontakty se západními zeměmi

Za historicky první doložené západní návštěvníky Japonského souostroví jsou považováni Portugalci, kteří připluli k japonským břehům v roce 1543. Přivezli s sebou mnoho nových věcí, pro Japonce do té doby zcela neznámých, jako například tabák a zbraně. Dalším návštěvníkem, který byl předurčený k tomu, aby seznámil Japonce s křesťanským učením, byl jezuitský kněz Francisco Xavier. Misionáři, jako byl již zmíněný Francisco Xavier, velkým dílem přispěli k poznání japonské kultury a historie; stali se tak průkopníky antropologických věd.

2.3. Navázání oficiálních česko–japonských vztahů

První zmínky o Japonsku se na území zemí Koruny české objevily už koncem 16. století, kdy se začaly publikovat první knihy s japonskou tematikou. Jednalo se o překlady

---

¹⁵Reischauer, Edwin O. Craig, Albert M. *Dějiny Japonska*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny, s. 6.

¹⁶Vasiljevová, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1986, s. 66.

misionářských spisů od Baltazara Hostounského, vydané v roce 1581.¹⁷ Informace o Japonsku k nám pronikaly zejména díky činnosti jezuitů a ze zápisů z námořních výprav.¹⁸

K intenzivnímu poznávání Japonska a k vzájemným stykům došlo de facto až po revoluci Meidži, kdy se země otevřela světu, a došlo k přerušení izolace. Pro Čechy, jež byly v tomto období stále ještě součástí Rakouska-Uherska, bylo Japonsko exotickou a nepříliš probádanou zemí. První zmínka o českých zemích se v japonském tisku objevila v souvislosti s připravováním *Smlouvy o přátelství, obchodě a námořní plavbě mezi Japonskem a Rakousko-Uherskem*.¹⁹

Tato smlouva sice patřila mezi „nerovnoprávné“, ale položila základy pro další spolupráci. V japonském tisku byly české země představeny jako země Rakouska-Uherska s rozvinutým průmyslem a kulturou, lze tedy předpokládat, že české země na Japonce zapůsobily jako potenciální rovnocenný partner, u kterého je možné najít určitou inspiraci. Dalším důležitým mezníkem při budování vzájemných vztahů, související s uvedením výše zmiňované smlouvy, byla účast Japonska na výstavě ve Vídni v roce 1873, po které japonští experti zamířili do Čech, kde se zajímali o české rybníky, nebo také výrobu skla, porcelánu a tužek. Poznatky a zkušenosti získané během exkurze v Českých Budějovicích byly využity při zřizování výroby tužek v Japonsku.²⁰

Z jednotlivých zmínek v českém tisku můžeme usoudit, že Japonci k nám zavítali poměrně často. Přijížděli k nám japonští lékaři nebo také úředníci, kteří měli zmapovat situaci v českém školství a popsat její organizaci. Dobré jméno v Japonsku získala bižuterie vyráběná v Jablonci nad Nisou, proslavil se český nábytek ze Vsetína, nebo také firma Laurin a Klement z Mladé Boleslavi.²¹

---

¹⁷ Vasiljevová, Zdeňka. **Rozvoj poznání Japonska v českých zemích na přelomu 19. a 20. století.** *Acta Universitatis Carolinae*. 1989, roč. XII., s. 15.

¹⁸ Vasiljevová, Zdeňka. **Rozvoj poznání Japonska v českých zemích na přelomu 19. a 20. století.** *Acta Universitatis Carolinae*. 1989, roč. XII., s. 16.

¹⁹ Vasiljevová, Zdeňka. **Rozvoj poznání Japonska v českých zemích na přelomu 19. a 20. století.** *Acta Universitatis Carolinae*. 1989, roč. XII., s. 15-18.

²⁰ Vasiljevová, Zdeňka. **Rozvoj poznání Japonska v českých zemích na přelomu 19. a 20. století.** *Acta Universitatis Carolinae*. 1989, roč. XII., s. 23.

²¹ Vasiljevová, Zdeňka. **Rozvoj poznání Japonska v českých zemích na přelomu 19. a 20. století.** *Acta Universitatis Carolinae*. 1989, roč. XII., s. 24.

Na začátku 20. století se v Japonsku usadilo také několik Čechů, kteří zde našli uplatnění. Byli mezi nimi např. architekt Jan Letzel, inženýr Karel Jan Hora, arabista a romanista žijící několik let v Japonsku Alois Richard Nykl a další. O jejich životech a přínose se dochovalo mnoho informací především díky svědectví cestovatelů, jako byl Josef Kořenský, či z různých periodik, osobní korespondence, firemních listů, vzpomínek současníků apod.²² Jak architekt Letzel, tak i inženýr Hora velkou měrou přispěli k rozvoji japonské architektury. Založili společnou firmu „Letzel And Hora, ARCHITECTURE AND ENGINEERING OFFICES“²³ a jejich náplní práce bylo „zhotovování plánů a provádění staveb veřejných budov, továren, výstavních pavilonů, atd.“²⁴ Architekt Jan Letzel se proslavil výstavbou Průmyslového paláce v Hirošimě v letech 1913-1915. Betonová konstrukce Průmyslového paláce, jež byla inovací architekta Letzela, měla ustát častá zemětřesení. Když v její blízkosti vybuchla 6. srpna 1945 atomová bomba, budova obrovskému tlaku bomby odolala. Od té doby je tato budova známa jako tzv. Atomový dóm (原爆ドーム). Po skončení druhé světové války byl na místě dopadu atomové bomby vytvořen Park Míru, jež se spolu s Atomovým dómem, zapsal v roce 1996 na seznam kulturního dědictví UNESCO.²⁵

V oblasti hudby byl důležitým mezníkem v historii vzájemných kulturních styků již rok 1906, kdy došlo k nejranějšímu seznámení japonského publika s českou hudbou. Toho roku do Tokia během svého světového turné zavítalo České pěvecké kvarteto a položilo tak základy pro rozvoj vzájemných kulturně-hudebních vztahů. U zrodu Českého pěveckého kvarteta, původně Učitelského kvarteta, stál zakladatel českého skautingu Antonín Benjamín Svojsík, Jan Novák, Rudolf Černý a Karel Šefrlink. Po návratu z Japonska kvarteto pokračovalo v hudební činnosti a často vystupovalo před publikem v japonských tradičních úborech.²⁶

---

²² Vasiljevová, Zdeňka. **Rozvoj poznání Japonska v českých zemích na přelomu 19. a 20. století.** *Acta Universitatis Carolinae.* 1989, roč. XII., s. 25.

²³ Vasiljevová, Zdeňka. **Rozvoj poznání Japonska v českých zemích na přelomu 19. a 20. století.** *Acta Universitatis Carolinae.* 1989, roč. XII., s. 27.

²⁴ Vasiljevová, Zdeňka. **Rozvoj poznání Japonska v českých zemích na přelomu 19. a 20. století.** *Acta Universitatis Carolinae.* 1989, roč. XII., s. 28.

²⁵ Polák, Petr. **Hirošima: Atomový dóm.** <http://www.japonet.cz/C1e>, (26.11. 2011).

²⁶ Plajner, Rudolf a přátelé. **Skaut Otrokovice: A. B Svojsík.** <http://www.skautotrokovice.org/?nav=14>, (16. 9. 2011).

Z oficiálních zpráv umístěných na webových stránkách velvyslanectví Japonska v České republice se dozvíme, že diplomatické vztahy byly započaty v roce 1919²⁷, avšak názory historiků se výrazně liší. Z bulletinu, vydaného v roce 2003, k příležitosti obnovení diplomatických styků po roce 1993, si můžeme přečíst, že „diplomatické styky mezi Československou republikou a Japonskem byly navázány až dnem 12. ledna 1920, kdy japonská strana prostřednictvím svého velvyslance v Paříži K. Macuiho nótou informovala tamního čs. chargé d'affaires o udělení agrément pro Karla Perglera, prvního čs. velvyslance v Japonsku.“²⁸ Dále se ale dočteme, že základy pro budování vzájemných diplomatických styků byly položeny již rokem 1918 během činnosti Československé národní rady, ustanovené v roce 1916 v Paříži.

K budování vzájemných diplomatických styků výrazně přispěl svojí návštěvou Japonska v dubnu 1918 první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk, v té době zastávající funkci ministerského předsedy Československé národní rady. Zastupitelský úřad v Japonsku byl také z části zřízen za pomoci zastupitelských úřadů Velké Británie, USA a Francie, které informovaly japonské ministerstvo zahraničních věcí o problematice Československých legií. Československo-japonská spolupráce nabyla důležitosti společnou organizací protisovětského odboje a následnou japonskou intervencí. Pro přesun legionářských transportérů Japonskem bylo nutné, aby se co nejdříve ustanovily vzájemné oficiální styky.²⁹

---

²⁷ V letech 1918-1992 mluvíme o diplomatických stycích s Československem, neboť samostatná Česká republika vznikla až 1. ledna 1993.

²⁸ Levora, Jan. **Informační Bulletin: Deset let česko-japonských vztahů.** <http://www.cz.emb-japan.go.jp/bulletin/pdf/bulletin2003.pdf>2003, (11.10. 2010), s. 3.

²⁹ Levora, Jan. **Informační Bulletin: Deset let česko-japonských vztahů.** <http://www.cz.emb-japan.go.jp/bulletin/pdf/bulletin2003.pdf>2003, (11.10. 2010), s. 2.

3. JAPONSKO-ČESKÁ HUDEBNÍ SPOLUPRÁCE

3.1. Česká hudba a její přijetí v Japonsku

V dnešním moderním světě nás hudba doprovází na každém kroku. Neposloucháme ji pouze cíleně v koncertních sálech, setkáváme se s ní rovněž v prostředcích hromadné dopravy, v obchodních centrech, v restauracích rychlého občerstvení, všude tam, kde působí nejen na zákazníky, ale i na běžné „konzumenty,“ kteří v ní našli zalíbení.

Pro spolupráci a to nejen v hudbě je potřeba nejprve navázat vztah, který by plně vyhovoval oběma stranám. V Japonsku je běžné vytvářet kvalitní dlouhodobé vztahy, ne pouze jednorázové akce nemající dlouhé trvání.

Prosazení českých umělců na japonské hudební scéně je možné jen za určitých podmínek. Japonsko patří mezi země, jež se považují za jedinečné, které mají svá pravidla pevně zakořeněná ve všech sférách společnosti. Toto přesvědčení vychází z národního náboženství šintó, které prostupuje všemi aspekty života a kultury japonského lidu. K snadnějšímu proniknutí na japonský hudební trh jistě přispívá dobrá znalost japonského jazyka, prostředí, kultury i historie. Ve většině případů jsou čeští umělci v Japonsku vítáni, za předpokladu, že jsou dodržována a respektována japonská pravidla.

Z českých hudebních autorů se v Japonsku proslavili zejména Antonín Dvořák a Bedřich Smetana. U obou zmiňovaných skladatelů se setkáváme s mimořádnou oblibou. Dílo Antonína Dvořáka, zejména jeho Devátá symfonie, známá též jako *Novosvětská* či *Z Nového světa*, se japonskými ulicemi rozeznívá vždy pravidelně ve večerních hodinách veřejným rozhlasem, v koncertních sálech nebo při vstupu do nového roku. Dvořáka mnohdy na svých vystoupeních hráli Američané, proto si zpočátku Japonci mysleli, že Dvořák je původem Američan. Smetanovu tvorbu nejvíce proslavily symfonické básně *Vyšehrad*, *Vltava*, *Z českých luhů a hájů* a *Šárka* z cyklu *Má Vlast*, který každoročně 12. května zahajuje mezinárodní hudební festival Pražské jaro.³⁰

Tento vřelý vztah Japonců k české hudbě zejména k dílům výše zmíněných skladatelů dokazuje mimo jiné i to, že si Japonci k oběma českým symfoniím vytvořili texty.

---

³⁰ Škampová, Viola. *Styky mezi Československem a Japonskem v oblasti hudby. Acta Universitatis Carolinae*. 1989, roč. XII., s. 124.

O tzv. vážné hudbě se říká, že má své kořeny v lidovém hudebním umění. Již naši první skladatelé vstřebávali do svého hudebního povědomí lidové písně a ty se tak staly základem pro jejich pozdější tvorbu.³¹ Slovník české hudební kultury říká: „v rozmanitých kontextech se jedná o různě využívaný a terminologicky nestabilizovaný výraz, jímž se zpravidla míní takové typy hudební produkce, jejichž producentem a hlavním konzumentem jsou široké lidové vrstvy, přesněji řečeno společenské skupiny zahrnutelné pod pojem lid.“³²

„Právě hudba Smetanova a Dvořákova vycházející z české lidové tvorby může být oblastí citového uvolnění pro japonského člověka, jenž je i dnes ve svém životě do značné míry spoutáván společenskými konvencemi.“³³

Na základě průzkumu a shromážděného materiálu vyplývá, že se japonskému publiku nejvíce zalíbily české romantické skladby. Japonskou mentalitu dobře vystihl v *Japonském setkání* Karel Švadlenka; Japonci se spíše řídí „citlivým srdcem než chladným rozumem“,³⁴ což vysvětluje, proč japonské publikum preferuje české romantické skladatele. Se stejným názorem se ztotožňuje i Viola Škampová, která ve svém textu také uvádí, že největší možné oblibě se těší repertoár českých romantických skladatelů. „Obecně se jedná o díla, z nichž nejvýrazněji vystupuje charakter české hudby – její lyrismus a slovanská citovost.“³⁵

Česko-japonská spolupráce je velmi bohatá a rozmanitá, neboť do této oblasti náleží spolupráce při hudebních nahrávkách, účast hudebních kritiků a umělců na koncertech, soutěžích, festivalech, operních představeních, při prezentaci obou zemí na mezinárodních výstavách. V neposlední řadě hostování a výuka japonských umělců na českých školách.

---

³¹Fukač, Jiří, Vysloužil, Jiří a Macek, Petr, ed. *Slovník české hudební kultury*. Praha: Editio Supraphon, 1997, s. 142.

³²Fukač, Jiří, Vysloužil, Jiří a Macek, Petr, ed. *Slovník české hudební kultury*. Praha: Editio Supraphon, 1997, s. 502.

³³Škampová, Viola. *Styky mezi Československem a Japonskem v oblasti hudby*. *Acta Universitatis Carolinae*. 1989, roč. XII., s. 126.

³⁴ Karlická, Nad'a, Švadlenka, Karel. *Japonská setkání*. <http://www.scribd.com/doc/38458335/Japonska-setkani>, (6.3.2010).

³⁵Škampová, Viola. *Styky mezi Československem a Japonskem v oblasti hudby*. *Acta Universitatis Carolinae*. 1989, roč. X II., s. 126.

3.2 Japonští hudebníci na české scéně

V České republice studuje Hudební akademii múzických umění (dále jen HAMU) v současnosti pět studentů z Japonska. Saitó Hacumi a Jošimura Juka studují hru na klavír, Takahaši Hiroko a Nišimura Satomi hru na housle. Z japonských stážistů zde v současnosti působí Jamamoto Mari.³⁶ Tito stážisté a studenti mají možnost veřejně vystupovat a účastnit se hudebních workshopů, často spolupracují s českými divadly, orchestry a hudebními tělesy a podílí se tak na českém kulturním životě.³⁷ Akademie múzických umění (dále jen AMU) je prestižní vysoká škola, která vychovala generace umělců a zájem o studium na této škole stále trvá. První japonští studenti absolvovali AMU v letech 1962 a 1963. Byli to flétnistka Mijamoto Akijasu, kontrabasista Eguči Asahiko a houslistka Kuronuma Juriko.³⁸

Je mnoho úspěšných japonských umělců, kteří po absolvování českých hudebních škol zůstávají v České republice a věnují se pedagogické činnosti. V Symfonickém orchestru hlavního města Prahy FOK působí od roku 2008 absolventka AMU a Toho Music College Tokyo Honda Junko. Tato japonská hráčka na bicí ukončila v Praze v roce 2003 magisterské studium. V současnosti působí jako členka FOK a rovněž jako pedagožka na Gymnáziu Jana Nerudy v Praze.³⁹

3.2.1. Išikawa Šizuka, „Hudba nemá hranice, je mezinárodní“⁴⁰

Paní Išikawa se narodila v roce 1954 v Tokiu a nesmazatelně se zapsala na české hudební scéně jako vynikající japonská houslistka, která se zasloužila o propagaci české klasické hudby ve světě, a jako umělkyně, jež si zachovala kontakt s českou hudební kulturou.

Do tehdejšího Československa se paní Išikawa dostala v roce 1969, kdy byla v Praze vyhlášena rozhlasová soutěž Concertino Praga. Do soutěže, o které Japonci neměli tehdy ani

³⁶ HAMU. <http://www.hamu.cz/mezinarodni-oddeleni>, (12.7.2010).

³⁷ Například u nás s japonskými stážisty vystupuje Orchestr Quattro, složený z mladých absolventů HAMU a Pražské konzervatoře.

³⁸ Škampová, Viola. Styky mezi Československem a Japonskem v oblasti hudby. *Acta Universitatis Carolinae*. XII, Praha 1989, s. 141.

³⁹ Akademie múzických umění v Praze. <http://www.hamu.cz/katedry/katedra-bicich-nastroju/absolventi>, (11.4.2011).

⁴⁰ Išikawa, Šizuka.

ponětí, byla paní Išikawa přihlášena profesorkou Marií Hlouňovou (1912-2006).⁴¹ Toho roku byla vyhlášena soutěž pouze pro komorní sbory – dua, tria, atd. Proto se profesorka Hlouňová rozhodla, že přizve k soutěži v té době čtrnáctiletou houslistku Mariko Horie (1955) a pomohla jim s nastudováním Schubertova dua a dur. Tato nahrávka oběma mladým umělkyním přinesla vítězství a dívky byly pozvány na koncert, jenž se konal ve Dvořákově síni v Praze a k účasti na Jihočeském festivalu.⁴²

Po skončení působnosti profesorky Hlouňové v Tokiu se Išikawa Šizuka rozhodla přijmout stipendium na pražskou AMU, kde mohla pod vedením profesorky Hlouňové ve svém hudebním studiu pokračovat. V roce 1970, kdy se konal již pátý ročník, se opět zúčastnila rozhlasové soutěže, Concertino Praga, kde se umístila na druhém místě. Do Japonska se měla možnost vrátit v roce 1976, kdy se účastnila zájezdu s Českou Filharmonií. Později se začala věnovat pedagogické činnosti nejen ve Vídni, kde od roku 1978 pobývala, nýbrž i u nás.⁴³

Předtím, než začala paní Išikawa chodit na soukromé hodiny k profesorce Hlouňové, cvičila doma pod dohledem otce. Sama nepochází z typicky hudební rodiny, ovšem její sestra je také houslistka.

V Hudebních rozhledech z roku 1975 se můžeme dočíst o mimořádných kvalitách v té době teprve jednadvacetileté japonské houslistky.,,Má nesmírně hbité prsty, má dar křišťálové intonace, skvělé paměti a nesmírné pohotovosti. To všechno jsou obvykle kvality charakterizující různé ty zázračné talenty, i když zpravidla některá z těchto kvalit chybí. U Išikawy Šizuky si troufám tvrdit, že nechybí žádná, a navíc je zde něco, co tento talent korunuje – spontánní a neomylná hudebnost, která dává jiným interpretacím Bacha,

---

⁴¹ Profesorka Marie Hlouňová, známá česká houslistka a pedagožka, vystupovala pod jménem Marie Lonová. Působila mimo jiné na univerzitách Geidai a Musašino v Tokiu v letech 1967-1970. Na její pedagogickou činnost navázali Jindřiška Holotová a v Japonsku Minoru Nakane.

Zdroj příspěvku o profesorce Marii Hlouňové: Příbyl, Tomáš. *Český hudební slovník osob a institucí*. http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=789 1, (15.9.2009).

⁴² Škampová, Viola. *Styky mezi Československem a Japonskem v oblasti hudby*. *Acta Universitatis Carolinae*. XII, Praha 1989, s. 144-145.

⁴³ Škampová, Viola. Tamt.

Beethovena, Brahmse, Dvořáka, Čajkovského, ale i autorů moderních jako Janáčka, Prokofjeva, Szymanowského a Bartóka ryzí zralosti.⁴⁴

O paní Išikawě lze říct, že „od prvních vystoupení upoutala pozornost publika nevšedním, čistým a znělým tónem svých houslí a není se proč divit, že sklízí na koncertních pódii zasloužené úspěchy, nejen v Čechách, ale i v zahraničí. Svědčí o tom nejen úspěchy v mezinárodních soutěžích, jako je např. Wieniawského soutěž v Poznani, soutěž Královny Alžběty v Bruselu, nebo Kreislerova soutěž ve Vídni, ale i recitály a koncerty s prestižními tělesy typu České filharmonie, Petrohradské filharmonie, NHK Tokio nebo Gewandhaus orchestru.“⁴⁵

Dnešním mladým hudebníkům paní Išikawa vzkazuje, že se v Japonsku může prosadit každý, záleží ovšem na ohlasu diváků a mediální podpoře. Avšak i přes okamžitý úspěch může popularita trvat někdy jen dva až tři roky.

3.2.2. Saito Hiroši

Poprvé v historii se setkáváme s japonským hudebníkem, který získal vysokoškolský diplom za hru na cimbál. Nejprve vystudoval univerzitu v Ósace, obor hudební skladba. Při jednom setkání, které se konalo v duchu japonsko-maďarského přátelství, byl vybrán a doporučen maďarskou vládou ke studiu v Budapešti. Školu dokončil jako nejlepší, což znamenalo, že se zařadil mezi světovou cimbalovou elitu. Na doporučení univerzitního rektora se zapsal na akademii umění v Banské Bystrici a v roce 2006 ji stejně jako v Budapešti vystudoval s vyznamenáním. Vynikajících výsledků dosáhl pod vedením lektorek Ágnes Szakály, Ilony Szeverényi a Viktorie Herencsár. Saito Hiroši má široký záběr, jeho repertoár se neskládá pouze z vážné hudby, ale tvoří ho zejména jeho vlastní tvorba, populární evropské lidové písně, jazz a filmová hudba.⁴⁶

Cimbál je u nás spíše spjat s Moravou a moravským folklorem. Často se s tímto nástrojem setkáváme na vesnických akcích, při různých událostech jako jsou například svatby, výročí, festivaly, ale také v koncertních sálech. Dostal se k nám pravděpodobně

⁴⁴ Šefl, Vladimír. *Šizuka Išikawa. Hudební rozhledy*, roč. XXVIII., 1975/7, s. 304.

⁴⁵ Škampová, Viola. *Styky mezi Československem a Japonskem v oblasti hudby. Acta Universitatis Carolinae*. XII, Praha 1989, s. 144-145.

⁴⁶ Saito, Hiroši. *Private web-site “Cimbalom Art Japan”*. <http://www.cimbalmos.com/>, (7.12.2011).

z islámských zemí kolem jedenáctého století. Na našem území se dochovaly první zmínky ze století patnáctého. Do koncertní podoby byl přestavěn a zdokonalen maďarským nástrojařem českého původu Václavem Josefem Schundou. Cibál, hudební nástroj maďarských a rumunských cikánů, se brzy rozšířil po celé Evropě.⁴⁷

V České republice vzniklo Občanské sdružení cimbalistů v roce 1995, a to u příležitosti uspořádání historicky prvního Mezinárodního festivalu cimbálu ve Valašském Meziříčí. Iniciátorkou festivalu byla kroměřížská profesorka Růžena Děcká. Ke spolupráci si přizvala již zmíněného japonského cimbalistu Saito Hiroši. V prostorách Základní umělecké školy ve Veselí nad Moravou se 4. června 2006 uskutečnil koncert výjimečných cimbalistů Petra Pavlince, Martina Hrbáče a Saito Hiroši. Petr Pavlinec se o koncertu vyjádřil takto: „Myslím, že technika hry v tomto koncertě nebyla až tak důležitá, především šlo o střet různých přístupů ke hře na cimbál. Hiroši používá maďarský způsob držení a já rumunský. Z toho se pak odvíjela různá technika úderů a celková barva a zvuk nástroje.“⁴⁸

3.2.3. Išidžima Jumiko

O této japonské zpěvačce víme, že je zároveň i skladatelkou, textařkou a kreslíčkou mang a že se narodila 4. října roku 1963 v Tokiu. V Japonsku je zakladatelkou skupiny Papaja Paranoja, kde působí jako zpěvačka, ale v minulosti si měla možnost vyzkoušet i pozici baskytaristky, počítačové programátorky či klávesistky.⁴⁹

Na české hudební scéně je známá spoluprací s bubeníkem Pavlem Fajtem, jejichž novým společným dílem je v současnosti projekt Autopilote. U vzniku projektu, který byl založen v roce 2004, stál Pavel Fajt s Ondřejem Smeykalem a ke spolupráci na novém albu *Ido* si přizvali producenta Romana Holého a již zmiňovanou zpěvačku Išidžima Jumiko. Nové

---

⁴⁷ Karásková, Dana. *Cesta cimbálu na Moravské Slovácko: Cimbálový blog Gabriely Jílkové*. <http://www.cimbalistka.cz/blog.aspx>, (23. 11. 2010).

⁴⁸ Vrba, Antonín. *Japonec si zahrál s Hornákem nacimbál*. <http://www.folklorweb.cz/regiony/hornacko.php>, (20.12.2010).

⁴⁹ České centrum Bukurešť. *Pavel Fajt & Yumiko Ishijima*. <http://bucharest.czechcentres.cz/cs/program/detail-akce/pavel-fajt-yumiko-ishijima/>, (2.2.2010).

album bylo po vydání v roce 2008 prezentováno v několika českých městech, jednalo se o Pelhřimov, Plzeň, Ústí nad Labem, Prahu, Olomouc a Brno.⁵⁰

V roce 2009 se toto setkání konalo již po osmé a neslo se v česko-japonském duchu, proto bylo možné slyšet kombinaci české klasické hudby s tradiční hudbou Japonska. „Na jednom pódiu se setkali hráči hrající na klasické západní bicí nástroje, používané v rockové i etnické hudbě, a rodilí japonští hudebníci, znalí stylu hry na tradiční japonské bubny a perkuse⁵¹.“

Koncerty se konaly v rozmezí od 13. - 24. října 2009 a navštívit je mohli diváci v jedenácti městech republiky.

Hudební setkání česko–japonské kultury

V současné době, která nás čím dál tím víc zahlcuje konzumem, je potřeba se otočit zpátky a pohlédnout do minulosti, z naší národní historie vyzvednout odkazy a díla našich velkých umělců a naše kulturní dědictví seznámit se současnou generací. Také si uvědomit, že jako národ s bohatou hudební tradicí ovlivňujeme i ostatní národy a hudebníky. Zvláště česká hudební kultura má světu co říct. Hudba je oblastí, jež dává prostor umělci projevit své sny a touhy, hudba je obohacující oblastí lidského bytí, osvobozuje od každodenních starostí a je především mostem spojujícím i vzdálené národy.

3.3.1. „Slet bubeníků“

Slet bubeníků v roce 2008 byl zaměřen na setkání dvou hudebních stylů - evropská klasika versus japonská tradice. Na jednom pódiu se setkali hráči na klasické bicí nástroje, používané především v oblastech vážné hudby, a rodilí japonští hudebníci, znalí stylu hry na tradiční japonské bubny a perkuse. Hlavní roli Sletu bubeníků 2008 obstaral japonský buben taiko.

V souvislosti s alternativní hudbou je u nás spojováno jméno hráče na bicí nástroje, Pavlem Fajtem. Jedná se o hudebníka, jehož hudební kariéra započala na přelomu

---

⁵⁰ Koch, Michal. Autopilote definitivně zapnut, vydává album. IMEG, s. r. o., Hudba od začátku do konce. (8. 2. 2008).

⁵¹ Hanzlík, Romek. **Slet bubeníků v Praze**. http://kultura.praha-mesto.cz/74452_TISKOVA-ZPRAVA-Slet-bubeniku-v-Praze Perkuse patří do skupiny bicích nástrojů.

osmdesátých let minulého století během studií na VUT v Brně. Nejprve byl členem hudebních formací: *Ještě jsme se nedohodli*, *Nukleus*, *Pluto* či *Mañana*. Spolupracoval s divadlem Husa na provázku, s houslistkou, zpěvačkou a herečkou Ivou Bittovou a dalšími známými umělci. Je autorem naprosto unikátního projektu, při kterém se každoročně setkávají bubeníci různých stylů a různého původu.⁵²

Slet bubeníků, jak zní oficiální název projektu, vznikl v roce 2002. Hlavními iniciátory akce jsou Pavel Fajt a Romek Hanzlík. Ideou tohoto projektu je podle slov Pavla Fajta: „Pozvat na jedné straně přední české invenční bubeníky, na straně druhé renomované zahraniční hudebníky z různých žánrů, kultur a různého vnímání hudby na týdenní tvůrčí dílnu a iniciovat tak vytvoření unikátního uměleckého díla – společné kompozice, jejíž výsledkem je živý koncert rytmických nástrojů. Slet bubeníků má zahrnovat všechny hudební směry, překlenovat rozdíly mezi kulturami a přístupy k tvorbě, navodit jiskřivou tvůrčí atmosféru a následně ji přenést na pódium.“⁵³

Nápad uspořádat setkání bubeníků v duchu česko-japonské spolupráce vznikl z potřeby přiblížit se stylu japonské zpěvačky Jumiko, s kterou již několik let Pavel Fajt spolupracuje. 14. října 2009 se slet konal v brněnském klubu Favál a ke spatření byli kromě japonské zpěvačky Jumiko také japonský bubeník Leonard Eto a tanečnice Sawaka.⁵⁴

Již zmiňovaný *Eto* Leonard se narodil v roce 1963 v New Yorku. Největší vliv na jeho tvorbu měl jeho otec Eto Kimio, zakladatel Eto Ikuta školy ve hře na koto (tradiční japonský strunný nástroj). V roce 1984 se Leonard Eto připojil k japonskému taiko orchestru Kodo, v němž plnil zároveň funkci hlavního hráče, organizátora, skladatele a hudebního režiséra. Od roku 1992, kdy od orchestru odešel, vydává svá vlastní alba. Jedinečnou vlastností hudebníka je schopnost spolupráce s umělci z třiceti pěti zemí světa. Zlomovým rokem v jeho kariéře byl rok 1994, kdy společně vystoupil v chrámu Tódaidži v Naře s takovými umělci, jako byli Bob Dylan, Jon Bon Jovi, Ray Cooper, The Chieftains, Roger Taylor ze skupiny Queen a dalšími.⁵⁵

---

⁵² Hejdová, Kateřina. <http://musicserver.cz/clanek/39270/Pavel-Fajt-Cesky-mainstream-je-naprosto-priserny>, (2.6. 2010).

⁵³ Hanzlík, Romek. **Slet bubeníků v Praze**. http://kultura.praha-mesto.cz/74452_TISKOVA-ZPRAVA-Slet-bubeniku-v-Praze

⁵⁴ Tamt.

⁵⁵ Eto, Leonard. <http://www.leoeto.com/en/> (1.2. 2010).

3.3.2. Dětský pěvecký sbor Jeřabinka

U japonského publika se setkáváme s velkým zájmem o Dětský pěvecký sbor Jeřabinka, který byl založen v Opavě v roce 1982 v tehdejší Lidové škole umění. U zrodu patnáctičlenného souboru stál pedagog Vladimír Rolčík. Skupina vystupovala příležitostně, hlavním posláním bylo připravit nové členy, dnes už neexistujícímu, významnému sboru Červený květ. Pod taktovkou sbormistra Jaromíra Lokaje, začal chór účinkovat na veřejných vystoupeních a menších koncertech. Zúčastnil se i Světového sborového festivalu dětských a mládežnických sborů v Hamamatsu v Japonsku. Dalším mezníkem byl rok 1989, kdy se sbor osamostatnil a stal se dokonce výběrovým pěveckým souborem. V jeho repertoáru zazněly dětské písně, písně církevní i lidové. Současná skladebná technika je velmi podobná evropské, i když velmi často využívá motivů a prvků z tradiční japonské hudby.⁵⁶

Na základě poslané nahrávky byl sbor oceněn a vybrán mezinárodní porotou k účasti na festivalu spolu se sedmi zahraničními a předními japonskými sbory. Program, který si sbor do soutěže vybral, se podle slov Jaromíra Lokaje skládal výhradně z hudby české. Na scéně tak zazněly skladby od Antonína Dvořáka, Bohuslava Martinů a české lidové písně.⁵⁷

3.3.3. Danie Forró - umělec, spojující a zároveň bořící

Důležitou osobností na současné hudební scéně je také koncertní umělec, skladatel, hudebník a pedagog Karel Horký. Rodák z Jihlavy, jenž od roku 2003 žije a pracuje v Japonsku, je veřejnosti známý pod exoticky znějícím pseudonymem Daniel Forró. Nejprve vystudoval hru na varhany a flétnu a kompozici na brněnské konzervatoři a později absolvoval teorii kompozice na JAMU. Forró nabízí trochu jiný pohled na pojmání hudby, je považovaný za „multistylového skladatele autonomní i užití hudby.“⁵⁸

Dobrým příkladem hudební symbiózy byla spolupráce Daniela Forró s japonským souborem Sakura Ensemble (japonský název), pocházejícím ze západní oblasti Gifu. Tento

---

⁵⁶ Dětské sborové studio Jeřabinka. <http://www.zusvkoopava.cz/soubory/detske-sborove-studio-jerabinka/>, (12.5.2009).

⁵⁷ Tamt.

⁵⁸Faltýnek, Vilém. Daniel Forró, český skladatel a multiinstrumentalista žijící v Japonsku. <http://www.radio.cz/cz/rubrika/hudba/daniel-forro-cesky-skladatel-a-multiinstrumentalista-zijici-v-japonsku>, (20.6. 2011).

soubor vede virtuózka a absolventka kjótské univerzity Šikano Maki. Soubor se obvykle skládá z osmi až deseti hráček hrající na koto (tradiční japonský strunný nástroj)⁵⁹

Daniel Forró je vysoce ceněný také jako pedagog, jenž přispívá svými znalostmi o japonském kulturním a hudebním životě. Zabývá se klasickou hudbou, rockem, jazzem, experimentální elektronickou hudbou, popem a etno muzikou.

3.3.4. Vlastislav Matoušek

Vynikajícím hráčem na šakuhači (podélná bambusová flétna) a zároveň jejím velkým znalcem se u nás stal doc. Vlastislav Matoušek, v dnešní době jeden z nejznámějších experimentálních hudebních skladatelů a interpretů, který vystudoval v Praze kompozici a hudební teorii a později jako stipendista Japan Foundation studoval v Tokiu u Kifu Micuhašiho hru na šakuhači a později u profesora Osamu Jamagučiho japonskou tradiční hudbu⁶⁰.

V roce 1996 se doc. Matouškovi podařilo odcestovat do Japonska, kde se kromě samotného studia věnoval psaní studií a přednáškám. Mimo jiné byl požádán, aby napsal skladbu pro jedno z největších japonských těles hrající soudobou hudbu pro tradiční nástroje – Musica Nipponia.⁶¹

3.3.5. Vilém Veverka

Mezi úspěšné hudebníky, kteří se proslavili v Japonsku, patří hoboista Vilém Veverka. Narodil se 5. 2. 1978 v Praze. Po absolvování Pražské konzervatoře v roce 1998 vystudoval HAMU u Liběny Séquardtové.⁶²

---

⁵⁹Šebek, Stanislav. Daniel Forró a japonské hudebnice zahrají na zámku.

http://domazlicky.denik.cz/kultura_region/daniel-forro-a-japonske-hudebnice-zahraji-na-zamku.html, (5.2.2009).

⁶⁰Matoušek, Vlastislav.<http://www.shakuhachi.cz/dilo/cz/biografie.htm>.2008, (2.12. 2010).

⁶¹ Matoušek, Vlastislav.<http://www.shakuhachi.cz/dilo/cz/biografie.htm>.2008, (2.12. 2010).

⁶² Pražské jaro: Vilém Veverka. http://festival.cz/cz/interpret/vilem_veverka, (11.10.2011).

„Zásadní vliv na jeho další umělecké směřování měl přední německý hobojskář Dominik Wollenweber, s nímž se setkal v době svého angažmá v Gustav Mahler Jugendorchester. Pod jeho vedením prohloubil své hudební vzdělání na Hochschule für Musik Hanns Eisler v Berlíně (2000–06). V téže době působil také dva roky v orchestru Berlínské filharmonie jako stipendista Karajanovy nadace (2003–05), kde hrál pod mnoha světovými dirigenty, např. Abbadem, Rattlem, Haitinkem, Gergijevem, Maazelem nebo Boulezem.“ Píše se o něm, že je jeden z nejvýraznějších osobností mezi nastupující generací českých hobojskářů. Největší úspěch zažil v Tokiu v roce 2003, kde se stal vítězem sedmého ročníku mezinárodní hobojské soutěže Sony Music Foundation.⁶³

Soutěž, jež se poprvé konala v roce 1985, se pořádá každé tři roky v Japonsku. Zatím poslední ročník se uskutečnil v roce 2009 v Kuruizawě. Účelem této soutěže je podpořit skutečnou uměleckou hodnotu hry na hoboj a rovněž se zaměřit na objevování a rozvíjení talentovaných muzikantů. Cílem je také rozšířit jejich šance v Japonsku i jinde ve světě a přispět tak rozvoji hudební kultury v celosvětovém měřítku.⁶⁴

Vilém Veverka v současné době působí jako hobojskář Filharmonie Brno.

3.3.6. Smetanovo kvarteto

Smetanovo kvarteto, dříve Škampovo kvarteto nesoucí jméno podle legendárního violisty Milana Škampy, patří mezi dnes už nehrající český hudební soubor. Odehrálo tisíce koncertů v Evropě, USA a také Japonsku, natočilo přes sto čtyřicet desek a právě jemu patří velký dík za propagaci děl české hudby, zejména pak českých skladatelů Leoše Janáčka a Bedřicha Smetany.⁶⁵ Po obnovení diplomatických styků v roce 1957 se stalo prvním reprezentantem české hudební kultury v Japonsku. Až do počátku roku 1989, kdy došlo

---

⁶³ Pražské jaro: Vilém Veverka. http://festival.cz/cz/interpret/vilem_veverka, (11.10.2011).

⁶⁴ Ohga, Norio. **Sony Music Foundation. The 9th International Oboe Competition of Kuruizawa, Japan 2009**, http://oboec.jp/hosting_e.html, (5.12. 2010).

⁶⁵ Barančicová, Svatava. **Deník hudební kritičky: Smetanovo kvarteto -Legenda se zrodila před 60 lety**. <http://barancicova.cz/archiv-2005/page38/files/bff7c9a13802ba9603aa513364d65613-136.html>, (6.12. 2010).

rozhodnutí činnost kvarteta pro vysoký věk členů ukončit, kvarteto pravidelně v Japonsku koncertovalo a jejich aktivita se mezitím rozšířila i na pedagogickou práci.⁶⁶

Tento český soubor byl založen v roce 1945, od roku 1951 působil jako komorní soubor České filharmonie, poprvé zavítal do Japonska a Číny v roce 1958. Smetanovo kvarteto zavítalo na turné po Japonsku na základě pozvání od Tokijského rozhlasu a Japonské mezinárodní umělecké asociace. Na akci se dále podílelo Československé velvyslanectví a jeden z největších deníků Asahi Šinbun.⁶⁷ Když se ve složení Škampa, Novák, Kostecký a Kohout chystali na tuto cestu, věděli, že v Japonsku sice evropskou hudbu znají a to především Dvořáka a Smetanu, ale nevěděli, jak se zalíbí jejich interpretace „prezentovaná specifickými díly komorního žánru.“⁶⁸

V situaci, kdy bylo Japonsko díky rozmachu sdělovacích prostředků, zejména rozhlasového a televizního vysílání, zaplavováno evropskou hudbou v podání nejlepších umělců své doby, byly tyto obavy opodstatněné.⁶⁹

3.3. Velká hudební tělesa a jejich česko-japonská spolupráce

3.4.1. Česká filharmonie

„Označením filharmonie se zpočátku rozuměl spolek milovníků vážné hudby, který stavěl koncertní sítě a financoval symfonické orchestry. Později se ekonomicko-sociální podmínky změnilly a dnes jsou ve většině zemí symfonické orchestry spravovány státem k prospěchu celé společnosti.“⁷⁰

Česká filharmonie je jedním z nejnámějších těles, které se v Japonsku opakovaně objevuje, a proto si zaslouží podrobnější zpracování. Tento orchestr interpretuje naši i

⁶⁶ Škampová, Viola. *Styky mezi Československem a Japonskem v oblasti hudby. Acta Universitatis Carolinae.* 1989, roč. XII., s. 130-131

⁶⁷ Škampová, Viola. *Styky mezi Československem a Japonskem v oblasti hudby. Acta Universitatis Carolinae.* 1989, roč. XII., s. 130.

⁶⁸ Škampová, Viola. *Styky mezi Československem a Japonskem v oblasti hudby. Acta Universitatis Carolinae.* 1989, roč. XII., s. 130.

⁶⁹ Škampová, Viola. *Styky mezi Československem a Japonskem v oblasti hudby. Acta Universitatis Carolinae.* 1989, roč. XII. s. 123

⁷⁰ Waldorff, Jerzy. *Hudba a její tajemství.* Praha: Státní hudební vydavatelství, 1961, s. 202.

zahraniční tvorbu u nás i ve světě. O zrození České filharmonie se velkou měrou zasloužili Antonín Dvořák a Bedřich Smetana, jejichž díla patří bezesporu k základním pilířům repertoáru.

Do osudu České filharmonie se promítlo mnoho aspektů. V prvním období své existence orchestr bojoval s finančními problémy. Ty se podařilo vyřešit v roce 1945, když prezident Beneš podepsal dekret o zestátnění orchestru.⁷¹ Tímto rokem skončily veškeré útrapy, se kterými muselo těleso mnoho let bojovat, a orchestr se mohl i nadále rozvíjet. Díky této stabilitě se Česká filharmonie dostala na světovou úroveň. Komunistická vláda ochudila českou zemi o mnoho talentů, zejména z řad šéfdirigentů, ovšem na druhou stranu nezamezila spolupráci s jinými zahraničními tělesy a dirigenty.

První organizovaná cesta do Japonska se uskutečnila v roce 1959, během níž orchestr zamířil do Austrálie, Japonska, Číny, Indie, Sovětského svazu a na Nový Zéland. Během tohoto mimořádného turné absolvovala padesát pět veřejných vystoupení a přímo v Tokiu i jeden televizní koncert. Na tuto náročnou cestu vyrazil orchestr s šéfdirigentem Karlem Ančerlem, pod jehož zkušenou rukou vydobyla Česká filharmonie pověst vynikajícího světového tělesa. Umělecký program v sobě zahrnoval jak českou hudbu, tak i hudbu ostatních evropských autorů, především německých, ruských a francouzských. Filharmonie musela přihlídnout k tomu, že dramaturgie byla tehdy výrazným způsobem ovlivněna japonskými pořadateli, kteří byli silně konzervativní a nedůvěřiví k veškeré evropské hudbě vyjma Čajkovského.⁷²

Japonská spolupráce s Českým filharmonickým orchestrem

Od dob prvních zájezdů se prohloubila spolupráce s japonskými sólisty a dirigenty. Mezi nejznámější patří dirigent Kobajaši Ken'ičiro nebo klavíristka Ogawa Noriko. Pro každou spolupráci je třeba velkého nadšení a spontánnosti a tu přinesl právě Kobajaši, o kterém se v kuloárech povídá, že vždy z hráčů České filharmonie dokáže dostat to nejlepší.

---

⁷¹ Koláčková, Yveta a kolektiv. *Česká filharmonie 100 plus 10. Academia*. Praha: 2006, s. 18.

⁷² Koláčková, Yveta a kolektiv. *Česká filharmonie 100 plus 10. Academia*. Praha: 2006, s. 138-139.

Kolářková o takové spolupráci říká: „Hudba je především umění, kde se neustále spojují dvě roviny - domov a svět. Tato symbióza je nejpřirozenější a nejdemokratičtější pohledem na život, na umění, na moderní existenci člověka.“⁷³

Nejvíce zaznívá u dirigentského pultu cyklus symfonických básní *Má vlast*, jež oslavuje naši krásnou zemi a její historii. Pro český národ má symbolickou funkci, v době okupace byla hnacím motorem a tmelem, který držel celý národ pohromadě.⁷⁴ Jestliže se po komunistickém převratu musela filharmonie vyrovnávat se ztrátou svého šéfdirigenta Rafaela Kubelíka, který se rozhodl k emigraci, rok 1968 se jí nijak zvláště nedotkl. Naopak v roce 1969, deset let po prvním zahraničním turné po Asii, se Česká filharmonie s velkou slávou vrátila na japonskou půdu. Filharmonie hostovala v Japonsku s Václavem Neumannem, Zdeňkem Košlerem, Jiřím Bělohávkem, Vladimírem Válkem, tak i s Liborem Peškem.⁷⁵

Mou vlast ovšem do Japonska neuvedla Česká filharmonie roku 1969, nýbrž již mnohem dříve společnost Smetana-Dvořák-Janáček v roce 1965. Byly určité obavy z toho, jak bude přijat Smetana a jeho *Prodaná Nevěsta*, která byla v Japonsku poprvé uvedena v roce 1955. Asi o rok později byla Symfonickým Orchestrem Japonského Rozhlasu a televize NHK nastudována ke třicátému výročí zahájení vysílání.⁷⁶

Kobajaši Ken'ičiro a jeho vztah k české hudbě

Japonský dirigent hostoval v České filharmonii v letech 1996-1997, 2002-2003 a s orchestrem také v roce 1978 v Bratislavě. Na koncertech kromě Dvořáka a Smetany uváděl i díla od jiných autorů, například od Stravinského, Sibelia, Berlioze, Brahmsa, Brucknera, Mahlera a Strausse.⁷⁷

Kobajaši, který je stálým hostujícím dirigentem České filharmonie, uvedl poprvé Smetanovu *Mou Vlast* s českým orchestrem v rakouském Linci a Grazu. Říká, že

---

⁷³ Kolářková, Yveta a kolektiv. *Česká filharmonie 100 plus 10. Academia*. Praha: 2006, s. 33.

⁷⁴ Tamt., s. 138-139.

⁷⁵ Tamt., s. 138.

⁷⁶ Škampová, Viola. *Styky mezi Československem a Japonskem v oblasti hudby. Acta Universitatis Carolinae*. 1989, roč. XII. s. 124.

⁷⁷ Kolářková, Yveta a kolektiv. *Česká filharmonie 100 plus 10. Academia*. Praha: 2006, s. 30.

nejoblíbenější skladbou je Vyšehrad, protože mu připomíná něco konkrétního. V roce 2002 zahájil tento dirigent cyklem symfonických básní *Má vlast* Pražské jaro. V rozhovoru pro MF Dnes prohlásil, „Vltava vlastně vyjadřuje tragický tok historie – a v tomto smyslu je to jakýsi apel, jež Smetana adresoval celému světu. Proto se rozhodl ji nepojímat jako člověk z Dálného východu, nýbrž jako kosmopolitní umělec.⁷⁸

Vedle Smetany a Dvořáka patří mezi Kobajašiho oblíbené skladatele Leoš Janáček, o jehož dílech říká, že je teprve začínají v Japonsku postupně poznávat. Dle informací, které jsem obdržela od oddělení pro zahraniční zájezdy České filharmonie, jednání o obsazení a repertoáru tělesa začíná rok před plánovaným koncertem. Filharmonie spolupracuje s agenturou Japan Arts.

3.4.2. Brněnská filharmonie

Filharmonie Brno, pořádající ročně kolem šedesáti pěti koncertů, představuje se svými 105 hráči jeden z největších střeoevropských orchestrů, jenž se rozsahem i úrovní svého působení řadí k velkým orchestrům pražským i k proslulým tělesům z Vídně. Sbor většinou vystupuje v sídle Filharmonie, v Besedním domě, velké symfonické koncerty se obvykle konají v Janáčkově divadle. Těleso rovněž vystupuje v prostorách brněnského hradu Špilberk nebo využívá obrazovou galerii Wannieck Gallery.⁷⁹

„Brněnská filharmonie hraje na festivalech a v koncertních síních celého světa. Spolupracuje s věhlasnými dirigenty a hvězdnými sólisty. Z dirigentských osobností jsou to Jiří Bělohlávek, Sir Charles Mackerras (od 2007 čestný dirigent FB), Serge Baudo, David Robertson adalší. Z mnoha desítek sólistů stačí jmenovat Svjatoslava Richtera, Gidona Kremera, Yefima Bronfmana, Rudolfa Buchbindra, Olgu Kernovou, Fazila Saye a Sofii Jaffé. Vyniká nahrávkami v televizi, v rozhlase i na CD. Diskografie orchestru je po 53 letech studiové práce impozantně obsáhlá a zrcadlí jeho repertoárovou orientaci na tvorbu Leoše Janáčka a na hudbu dvacátého století.“⁸⁰

---

⁷⁸ MF Dnes. *Má vlast je univerzální hudba*. http://kultura.idnes.cz/kobajasi-ma-vlast-je-univerzalni-hudba-dha-/hudba.aspx?c=A020513_085608_hudba_ef, (6. 4. 2011).

⁷⁹ Filharmonie Brno. <http://www.filharmonie-brno.cz/orchestr-p173.html>, (17. 3. 2012)

⁸⁰ Tamt.

V České republice se Filharmonie Brno pravidelně účastní významných festivalů (Pražské jaro, Janáčkův máj, Moravský podzim, Dny Emy Destinové). Od roku 2012 se stává výhradním organizátorem Mezinárodního hudebního festivalu Brno. Stalo se tak na základě rozhodnutí Rady města Brna.⁸¹

Filharmonie Brno koncertovala v Japonsku celkem sedmkrát a to od roku 1982 do roku 2011. Přehled koncertů Brněnské filharmonie v Japonsku je součástí příloh za textem.

Organizace zájezdu do Japonska:

Na začátku probíhá vyjednávání, které se odehrává asi s ročním předstihem a vše závisí na Japoncích, například kolik hudebníků pozvou. Následně probíhá diskuze, na které se hudebníci mezi sebou domluví, kdo z nich pojede. Podle toho Japonci rezervují koncertní sály, rezervují letenky atd. Turné bývá dlouhé, běžně se cena vstupenky v Japonsku pohybuje okolo 10 000 yenu, což je asi 2000 korun (jinak by se nevrátila investice).

Program záležitosti na pořadatelích, tedy Japoncích, obsazení se různí podle jednotlivých skladeb. Dopravu a ubytování hradí organizátor. Zařazení sólistů a dirigentů představuje další náklady. Po sečtení veškerých nákladů se začne vyjednávat, uzavře se smlouva, vyřizují se víza, harmonogram, itinerář.

Tyto informace byly poskytnuty Mgr. Blankou Šaffkovou - manažerkou orchestru pro zahraniční zájezdy.

---

⁸¹Tamt.

4. ZPŮSOB VNÍMÁNÍ ČESKÉ HUDBY JAPONSKÝM PUBLIKEM

V této části práce bych chtěla popsat, jakým způsobem vnímá českou hudbu japonské publikum a japonští umělci. O některých aspektech jsem psala již v předchozích kapitolách, některé bych chtěla zmínit v kapitole níže, kde se pokusím o jasné a stručné shrnutí.

Česká respektive evropská klasická hudba, vznikla v hudebních centrech Evropy a v první fázi využívala především široké zázemí lidové hudebnosti. Zde má hluboké kořeny a zde také vzkvétala především v 18. a 19. století.⁸² O výrazném ovlivňování japonského publika a umělců českou hudbou můžeme mluvit až po revoluci Meidži v roce 1868, kdy do Japonska začaly pronikat západní vlivy. Díky uzavřenosti země si Japonsko dochovalo kulturu, která nepřijímala cizí prvky, naopak se neustále zdokonalovala. Vzorem byla díla, která se pro velký úspěch napodobovala a neustále tříbila. Na tento jev se nepohlíželo jako na kopírování, ale jako na předávání něčeho již mnoha tradicemi ověřeného. Bylo samozřejmé, že hudba, stejně jako poezie, striktně dodržovala určitou formu, která byla neměnná.

Jak jsem již zmínila dříve, japonské publikum se spíše řídí city než rozumem. Preferovaná je hudba vycházející z romantických představ doprovázená velkým orchestrem, který vyvolává mohutný dojem, lépe však vyzní jemné citové odstíny. Například Jan Vičar se zmiňuje o tom, že „stejně jako si italská opera získala v 18. století celou Evropu, tak si evropská klasická hudba podmanila nebo alespoň silně ovlivnila hudební kultury mimoevropských zemí. V Japonsku tento hudební fenomén, který je dostatečně abstraktní, a proto schopný interpretace a recepce na místní podmínky, pronikl do všech sociálních kruhů včetně školských systémů a výrazně tak ovlivnil japonskou tvorbu.“⁸³

Další z možných teorií, proč Japonci ze všech západních stylů tíhnou výrazně právě ke klasické hudbě, je princip „kata“ (型), soubor pravidel, který lze vypožorovat v každodenním životě Japonců.

---

⁸² VIČAR, Jan. *European Classical Music in Today's World: Dedicated to Robert Freeman*. http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Aesthetica19/Aesthetica19_11.pdf, s.185, (1.5.2012).

⁸³ Tamt., s.185

Zatímco evropská kultura si více cení překročení zajetých modelů a mnohem raději zdolává nové výzvy, často vytváří zcela něco nového. V klasické potažmo lidové hudbě vznikají nové skladby, ale ne takovým radikálním způsobem jako například v hudbě populární, která se neustále obměňuje a my pak máme tendenci se vracet ke starému a osvědčenému, které nám dává určitou jistotu. Dnes vidíme, že díky velké pílì a houževnatosti dosahují japonští umělci stejných kvalit jako ti čeští, a to i přesto, že tato hudba byla primárně psaná pro evropské posluchače.

Co se týče spolupráce do budoucna, tak ji vidím jako společnou snahu o zachování národního bohatství (lidová i klasická hudba). Bohužel, dnes je klasická i lidová hudba spíše na ústupu před tzv. populární hudbou.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této práce bylo dle dostupných pramenů a literatury zjistit, jakým způsobem vnímá českou hudbu japonské publikum a japonští umělci. K tomu mi měly pomoci dílčí cíle, které jsem si vytyčila v počátku psaní diplomové práce.

Pomocí dostupné literatury jsem zjistila, že česká hudba neměla na japonskou hudbu velký vliv. Důvodem je nejen přílišná geografická vzdálenost obou zemí, ale i historický vývoj, který byl ovlivněn různými faktory, zejména ostrovní izolovanost u Japonska, komunistický režim v Československu či záměrné uzavření japonského ostrova před západní civilizací. Ač historické prameny uvádějí přibližně stejnou dobu vzniku japonské a české tradiční hudby, vznikly na různých základech, za jiných podmínek, proto se nemohly nikterak ovlivňovat.

Obecně je česká hudba v Japonsku hodnocena pozitivně. Dle mého úsudku má vážná hudba v celosvětovém měřítku spíše klesající tendenci, na výsluní oblíbenosti se kromě populární hudby dostává snaha prosadit tradiční japonské nástroje a vytváření experimentálních projektů. Důkazem toho je například Daniel Forró, který se snaží o syntézu západní hudby s japonskou. Např. ve skladbě Ukijo, která vznikla kombinací moravské písně Ej, lásko, lásko, a japonské písně Sakura.

Velký vliv na oblíbenosti hudby má ekonomická situace země, finanční možnosti jednotlivých rodin a školních institucí. Dle mého názoru záleží rovněž na zázemí rodiny, zda rodiče své děti v hudbě podporují či nikoliv. V České republice mi přijde výuka hudební výchovy značně podhodnocená, nahlíží se na ni jako méněcennou, druhotnou ve srovnání s matematikou či cizím jazykem. Jinak je tomu v Japonsku, kde jsou děti k hudbě vedeny od útlého věku.

RESUMÉ

This bachelor thesis deals with Czech-Japanese cultural relations in music. For better understanding there is a necessity to have a brief general view of the history of cooperation. The aim of the work was to find out why Czech music is so popular among Japanese audience. I was also trying to find out if there is any similarity in perception of music.

First of all I presented an overview of a few famous ensembles and solo players who often hold performances in Japan. My next aim was to confirm or to disprove a popularly held belief of Czech music being in favor and why. There are several prominent Czech ensembles who promote Czech music. Among others the Czech Philharmonic Orchestra, Brno Philharmonic orchestra, Daniel Forró, Vilém Veverka, Vlastislav Matoušek and many others I could not include. I followed with the Japanese players who studied in the Czech Republic and made a significant mark in the history.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

A. KNIŽNÍ PRAMENY A PUBLIKACE

1. COLLCUTT, Martin, Jansen, Marius a Kamakura, Isao. *Svět Japonska: kulturní atlas*. Z angl. přel. Jarmila Duroňová. Praha: Knižní klub, 1997. 240 s.
2. FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří a MACEK, Petr, ed. *Slovník české hudební kultury*. Praha: EditioSupraphon, 1997, 1035 s.
3. KOLÁČKOVÁ, Yveta a kolektiv. *Česká filharmonie 100 plus 10*. Praha: Academia, 2006. 276 s.
4. LAFAYETTE de Mente, B. *Kata: The Key to Understanding & Dealing with the Japanese*. Singapore: Tuttle Publishing, 2003. 168 s.
5. LAWLESS, Robert. *Co je to kultura*. Z angl. přel. A. Remišová. Olomouc: Votobia, 1996. 188 s.
6. REISCHAUER, Edwin O, CRAIG, Albert M. *Dějiny Japonska*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny, 2006. 479 s.
7. VASILJEVOVÁ, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1986. 603 s.
8. WALDORFF, Jerzy. *Hudba a její tajemství*. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1961. 320 s.

B. INTERNETOVÉ ZDROJE

1. AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE. **Absolventi**. <http://www.hamu.cz/katedry/katedra-bicich-nastroju/absolventi>, (11.4.2011).
2. BARANČICOVÁ, Svatava. **Deník hudební kritičky: Smetanovo kvarteto-Legenda se zrodila před 60 lety**. <http://barancicova.cz/archiv-2005/page38/files/bff7c9a13802ba9603aa513364d65613-136.html>, (6.12.2010).

3. BRNĚNSKÁ FILHARMONIE. <http://www.filharmonie-brno.cz/o-nas-p6.html>, (15.8.2012).
4. CZECH BUSINESS WEB PORTAL. **BusinessInfo.cz.**
<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/japonsko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr-18637.html>, (2.8.2012).
5. ČESKÉ CENTRUM BUKUREŠŤ. **Pavel Fajt & Yumiko Ishijima.**
<http://bucharest.czechcentres.cz/cs/program/detail-akce/pavel-fajt-yumiko-ishijima/>, (2.2.2010).
6. DĚTSKÉ SBOROVÉ STUDIO JEŘABINKA.
<http://www.zusvko-pava.cz/soubory/detske-sborove-studio-gerabinka/>, (8.12.2010).
7. ETO, Leonard. <http://www.leoeto.com/en/>, (1.2.2010).
8. FALTÝNEK, Vilém. **Daniel Forró, český skladatel a multiinstrumentalista žijící v Japonsku.** <http://www.radio.cz/cz/rubrika/hudba/daniel-forro-cesky-skladatel-a-multiinstrumentalista-zijici-v-japonsku>, (20.6.2011).
9. HEJDOVÁ, Kateřina. <http://musicserver.cz/clanek/39270/Pavel-Fajt-Cesky-mainstream-je-naprosto-priserny/>, (2.6.2010).
10. HRABÁKOVÁ, Luďka. **Úvod do dějin kultury - základní pojmy.**
<http://kfl.fp.tul.cz/cs/oddeleni-hs?task=callelement&format>, (1.8.2012).
11. KARÁSKOVÁ, Dana. **Cesta cimbálu na Moravské Slovácko: Cimbálový blog Gabriely Jílkové.**<http://www.cimbalistka.cz/blog.aspx> (23.11.2010)
12. KARLICKÁ, Nad'a, Švadlenka, Karel. **Japonská setkání.**
<http://www.scribd.com/doc/38458335/Japonska-setkani>, (6.3.2010).
13. KOCH, Michal. **Autopilote definitivně zapnut, vydává album. IMEG, s. r. o.,Hudba od začátku do konce.**(8. 2. 2008).
14. LEVORA, Jan. **Informační Bulletin: Z historie Československých a Česko-japonských diplomatických styků.**<http://www.cz.embjapan.go.jp/bulletin/pdf/bulletin2003.pdf2003>, (11.10.2010)

15. MATOUŠEK, Vlastislav. <http://www.shakuhachi.cz/dilo/en/biography.htm>, (2.12.2010).
16. Mf DNES. **Má vlast je univerzální hudba**.http://kultura.idnes.cz/kobajasi-ma-vlast-je-univerzalni-hudba-dha-/hudba.aspx?c=A020513_085608_hudba_ef (6.4.2011)
17. MINISTERSTVO KULTURY ČR. **Státní kulturní politika na léta 2009-2014**. <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-politika/statni-kulturni-politika-na-leta-2009-2014-4892/>, (6.10. 2010).
18. OHGA, Norio. **Sony Music Foundation**.The 9th International Oboe Competition ofKuruizawa, Japan 2009 http://oboecj.jp/hosting_e.html,(5.12. 2010).
19. PLAJNER, Rudolf a přátelé.**Skaut Otrokovice: A.B Svojsík**.<http://www.skautotrokovice.org/?nav=14> (16.9.2011)
20. POLÁK, Petr.**Hirošima:Atomový dóm**.
原爆ドーム<http://www.japonet.cz/C1e>,(26.11.2011)
21. PRAŽSKÉ JARO: VILÉM VEVERKA. http://festival.cz/cz/interpret/vilem_veverka, (11.10.2011).
22. PŘIBYL, Tomáš. **Český hudební slovník osob a institucí**.
http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=7891, (15.9.2009).
23. SAITO, Hiroši. Private web-site „Cimbalom Art Japan“. <http://www.cimbalmos.com/>, (7. 12. 2011).
24. ŠEBEK, Stanislav. **Daniel Forró a japonské hudebnice zahrají na zámku**.
http://domazlicky.denik.cz/kultura_region/daniel-forro-a-japonske-hudebnice-zahrajina-zamku.html, (5.2.2009).
25. VELICKÁ, Eva. **Bohuslav Martinů-Nipponari, Kouzelné noci, Česká rapsódie**.<http://www.muzikus.cz/klasicka-hudba-jazz-recenze/Bohuslav-Martinu-Nipponari>, (12.11.2009).

26. VELVYSLANECTVÍ JAPONSKA V ČR. **Embassy of Japan in the Czech Republic**. 2012, http://www.cz.emb-japan.go.jp/cz/jac_general_cz.html, (12.10.2010).
27. VIČAR, Jan. **European Classical Music in Today's World. Dedicated to Robert Freeman**. http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Aesthetica19/Aesthetica19_11.pdf, (1.5.2012). s.185
28. VRBA, Antonín. **Japonec si zahrál s Hornákem na cimbál**. <http://www.folklorweb.cz/regiony/hornacko.php>, (20.12.2010).

C. ČLÁNEK V SERIÁLOVÉ PUBLIKACI

1. ŠEFL, Vladimír. **Šizuka Išikawa**. *Hudební rozhledy*, roč. XXVIII., 1975/7, s. 304.
2. ŠKAMPOVÁ, Viola. **Styky mezi Československem a Japonskem v oblasti hudby**. *Acta Universitatis Carolinae*. 1989, roč. VII. s. 122-160.
3. VASILJEVOVÁ, Zdeňka. **Rozvoj poznání Japonska v českých zemích na přelomu 19. a 20. století**. *Acta Universitatis Carolinae*. 1989, roč. VII. s. 15-80.

SEZNAM PŘÍLOH ZA TEXTEM

- I. **Přehled koncertů Brněnské filharmonie v Japonsku**. Autoři: Jílek, František, Vrovský, Petr. Filharmonie Brno koncertovala v Japonsku celkem sedmkrát a to od roku 1982 do roku 2011.
- II. **Plakát: Mimořádný koncert Filharmonie Brno**, který se konal dne 17.3. 2012 – Macumoto Čie (klavír) POŘADATEL, SPOLUPRÁCE, ZÁŠTITA: Filharmonie Brno, Velvyslanectví Japonska v ČR.
- III. **Příloha: Šimura Keniči – hostující dirigent Filharmonie Brno**. Na mimořádném koncertu zazněly následující skladby: Bedřich Smetana Vltava, Saint-Saëns Klavírní koncert č. 5 F dur op. 103 a Petr Iljič Čajkovskij Symfonie č. 5 e moll op. 64. Jako přídavek zazněla skladba Hirošima zdroj: <http://www.k-shimura.com/gallery/>

- IV. Tisková zpráva: Výzkum České filharmonie o vztahu Čechů ke klasické hudbě.** Výzkum agentury STEM/MARK pro Českou filharmonii, březen 2012, 592 respondentů (populace ČR věku 15+), 305 respondentů z Prahy a okolí. zdroj: Česká filharmonie, <http://www.ceskafilharmonie.cz>
- V. Foto: Česká filharmonie.** <http://www.ceskafilharmonie.cz/orchestr-p19.html>
- VI. Saito Hiroshi: Japonský hráč nacimbál.** Zdroj: <http://www.cimbalmos.com/>
- VII. Rozhovor s panem Eliškou, hostujícím dirigentem v Sapporo Symphony Orchestra.** Zdroj: Hokkaidō Shinbun. 25.4. 2012.
- VIII. Bedřich Smetana „Die Moldau.** http://www.geocities.jp/lune_monogatari/moldau.html, (2.12. 2010). Autor: Okamoto Toshiaki (岡本敏明), text je zobrazen nejdříve v původní podobě, poté latinkou. Existuje několik verzí.

PŘÍLOHA ČÍSLO I.

PLAKÁT: MIMOŘÁDNÝ KONCERT FILHARMONIE BRNO

Filharmonie Brno, příspěvková organizace
ve spolupráci s Blue Danube Musikimpresario Vídeň
pod záštitou Velvyslanectví Japonska v České republice

在チエコ日本大使館
Velvyslanectví Japonska v České republice

Mimořádný koncert

Smetana

Vltava

Saint-Saëns

Klavírní koncert č. 5 F dur

Čajkovskij

Symfonie č. 5 e moll

Chie Matsumoto klavír

Filharmonie Brno

dirigent **Kenichi Shimura**

Brno, Besední dům

17|3|2012|19:30

Vstupenky v předprodeji
filharmonie, Besední ulice
Jednotné vstupné 130 Kč
www.filharmonie-brno.cz

BRNO

Statutární město Brno finančně podporuje
Filharmonii Brno, p. o.

**Filharmonie
Brno Philharmonic**

**Blue Danube
Musik Impresario**

PŘÍLOHA ČÍSLO II.

ŠIMURA KENIČI HOSTUJÍCÍ DIRIGENT FILHARMONIE BRNO

PŘÍLOHA ČÍSLO III.

FOTO: ČESKÁ FILHARMONIE

PŘÍLOHA ČÍSLO IV.

SAITO HIROSHI: JAPONSKÝ HRÁČ NA CIMBÁL.

PŘÍLOHA ČÍSLO VI.

BEDŘICH SMETANA „DIE MOLDAU.“